

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ,
АУДИТУ І ЗВІТНОСТІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ**
**Матеріали першої міжнародної науково-
практичної конференції**

26-28 квітня 2010 р.
м. Ужгород

Ужгород, УжНУ, 2010

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський
національний університет"
Закарпатська торгово-промислова палата
Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України
Вища школа менеджменту у Ледащі і Зеленій Гурі (Польща)
Молдавська економічна академія, м. Кишинів (Молдова)
Європейський політехнічний інститут, м. Куновіце (Чехія)
- Ниредьхазя, Вища школа, факультет економічних і суспільних наук
(Угорщина)
Технічний університет, м. Кошіце (Словацьчина)

Містова В.П., член-корр. НАН України, д.е.н., професор, Ужгородський національний університет (голова);
Даньків І.Я., к.е.н., професор, Ужгородський національний університет (заступник голови);
Бондар М.А., д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана;
Бутиниць Ф.Ф., д.е.н., професор, Житомирський державний технологічний університет;

Голов С.Ф., д.е.н., феліація професійних бухгалтерів і аудиторів України;
Давидов Г.М., д.е.н., професор, Кіровоградський національний технічний університет;

Кінарська Л.М., д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана;
Лазаршина І.Д., д.е.н., професор, Національний університет водного господарства та

природокористування, м. Рівне;
Лущко М.Г., д.е.н., професор, Тернопільська філія Європейського університету;

Максимов В.Ф., д.е.н., професор, Одеський національний економічний університет;
Міх Е.В., д.е.н., професор, Київський національний торговельно-економічний університет;

Нападюк Л.В., д.е.н., професор, Київський національний торговельно-економічний університет;

Пантєв В.П., д.е.н., професор, Національна академія статистики, обліку і аудиту;
Петрик О.А., д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана;
Рудницький В.С., д.е.н., професор, Львівська комерційна академія;

Свірко С.В., д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана;
Ткаченко Н.М., д.е.н., професор, Національний університет харчових технологій, м. Київ.

Відповідальний за випуск: Даньків І.Я.
Технічний секретар опркомітету: Мотак О.В.

У - 31 Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці [Текст]: Матеріали першої міжнародної науково-практичної конференції: Ужгород, 26-28 квітня 2010 р. / М-во освіти і науки України, Ужгородський національний університет; відповід. ред. І.Я. Даньків. - Ужгород: УжНУ, 2010. -- 378с.

Збірник містить тези доповідей вітчизняних та іноземних учасників, які були розглянуті на першій міжнародній науково-практичній конференції «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці», що відбулась 26-28 квітня 2010 р. в м. Ужгороді. У публікації висвітлено широкі кола питань теоретичних та прикладних аспектів обліку, аналізу, аудиту, звітності та інших економічних напрямків.

Для цитування, науковців, а також фахівців-практиків усіх галузей економіки. Автори оригінальних матеріалів несуть повну відповідальність за змібір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевих термінологій, імен власних, інших відомостей.

©Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2010

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УГОРЩИНІ

Виступаючи перед студентами університету на початку березня голова Міжнародного валютного фонду Домінік Строс Канн, заявив що вважає неминучим новий фінансовий спад, однак не дав чіткого прогнозу, щодо його природи та часу.

В цей же час колишній голова фонду прогнозує банкрутство деяких підприємств, в списку яких присутня і Україна, і Угорщина.

Не вражають оптимізмом і фінансові аналітики та спеціалісти бухгалтерії. Так, відповідно аналізу стану економіки 90 країн, проведеного в 2009 році АССА (найбільшої в світі асоціації фінансистів і бухгалтерів) на шлях оновлення і зростання ступлять тільки деякі країни Азії та Африки, в той час як економіку США та Європи очікує стагнація. Особливим буде скорочення експорту в країнах східної та центральної Європи.

На жаль, під сумнівом є прогноз минулого року щодо зростання економіки Угорщини в другій половині 2010 року, взагалі очікується спад ВВП в розмірі 0,6-0,9%. За останні п'ять років (див. табл. 1) майже втричі зростає кількість підприємств, проти яких порушено справи в зв'язку з банкрутством підприємств. Фінансові аналітики, аудиторі покладають таке стрімке зростання, особливо в 2009 році, тим що й так на скляні внутрішні умови господарювання наслідалася світова фінансова криза.

Таблиця 1 Кількість справ порушених в зв'язку з неплатоспроможністю підприємств в Угорщині у 2004-2009 роках

Рік	Кількість справ	Зростання в процентах до попереднього року
2004	12 083	
2005	12 783	5.79%
2006	15 058	17.80%
2007	18 679	24.05%
2008	21 245	13.74%
2009	29 136	37.14%

В 2009 році значно зростає кількість справ порушених в зв'язку з неплатоспроможністю підприємств, більше 5%-тів суб'єктів підприємництва не змогли погасити свої зобов'язаності і в подальшому не очікується покращень в цьому напрямку. Найбільш проблематичними, ризиковими залишаються будівництво, а також роздрібна та гуртова торгівля.

Серед справ, порушених в зв'язку з неплатоспроможністю підприємств, майже повною мірою складають справи про ліквідацію підприємств. Зміни до закону про банкрутство в 2009 році привели до збільшення кількості

3

3
C

Алмаші Л. Світова фінансова криза та її вплив на формування доходності підприємств в Угорщині

Андрющенко Г.О. До питання факторів, які впливають на організацію бухгалтерського обліку малих підприємств

Бабіцька С.М. Організація обліку в управлінні капіталом корпоративної торгової мережі

Бабін Л. Проблеми організації внутрішньогосподарського контролю в сілськогосподарському виробництві

Баланок І.Ф. Фінансові результати діяльності агроформувань регіону

Бандура З.Л. Внутрішня звітність в системі управлінського обліку

Баранік О.О. Визнання інвестиційної нерухомості

Белівега Л.А., Лукін В.А. Закон «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине»: что нужно изменить

Бідан І.А. Опініка вартості інтелектуальних ресурсів: технологія організації

Бідиок О.О. Особливості обліку кредитів в іноземній валюті

Бобко В.В. Облік фінансових результатів: питання термінології

Бондар М.І. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у підвищенні ефективності діяльності підприємства

Борисюк О.С. Гудви як об'єкт бухгалтерського обліку

Борнішкова О.О. Внутрішня операційна звітність в АПК

Брадуя О.М. Напрями побудови комп'ютерної інформаційної системи аналізу напрямки функціонування ринку оціночних послуг

Бродська І. І. Проблеми функціонування ринку оціночних послуг

Бушман Г.В. Для кого та для чого потрібна система внутрішньогосподарського

- Інструменти, прилади та інвентар;
- Тварини;
- Батарейні насадження;
- Інші основні засоби.

Класифікацію, запропоновану діючим законодавством, на нашу думку, не можна назвати досить докладною, тобто такою, яка дозволила б однозначно й безпомилково відносити об'єкти основних засобів до тієї чи іншої групи. Крім того, вище наведена класифікація не пов'язана з порядком нарахування амортизації, тобто до об'єктів будь-якої групи може бути застосовано будь-який із передбачених стандартаром метод нарахування амортизації.

На більш високому теоретичному рівні ряд вчених, у тому числі Тарасим П.М., Єфименко Т.І., Журавель Г.П., Кобилівська О.І., Хомин П.А., Чабанова Н.В. та інші пропонують до використання таку класифікацію основних засобів: за функціональним призначенням, за галузевою ознакою, за використанням, за належністю, за натурально-матеріальним складом, що використовується як умовна визначення активу – надходження економічних вигод

Залишимо для окремого дослідження та обговорення питання порівняння дефініцій «основні засоби» й «основні фонди», натомість розглянемо класифікацію останніх, визначену чинним законодавством:

група 1 - будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, в тому числі житлові будинки та їх частини (квартири і місця зарплатного користування), вартість капітального покращення землі; група 2 - автомобільний транспорт та вузли (запасні частини) до нього, меблі, побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше контрольне (офісне) обладнання, устаткування та прилади до нього; група 3 - будь-які інші основні фонди, не включені до груп 1, 2 і 4;

група 4 - електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації, їх програмне забезпечення, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, телефони (у тому числі сотові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малих цінних товарів (предметів).

218	Пануш В.И. Значимость финансовой отчетности в принятии решений
220	Пагула О.Г. Направления экономического анализа в системе управления экономичною безопаскою підприємства
222	Пасько О.В. Термінологія, слововживання та ерговіми у сфері державного фінансового контролю та аудиту
224	Пісток О.П. Методика організації обліку витрат та її вплив на систему управління підприємством
226	Піщур О.З. Управлінські аспекти обліку інвестиційних ресурсів підприємства
229	Пеліташечко Р.О. Засади формування класифікаційних груп видатків та витрат в бюджетних установах та організаціях
232	Перетятко Ю. М. Етапи прийняття рішення щодо вибору джерел фінансування основних фондів
233	Пенчук О.А. Проблема забезпечення незалежності аудиторів: шляхи вирішення
235	Пітуніє Н.Г. Необхідність організації внутрішнього аудиту на газотранспортних підприємствах
237	Писарчук О.В. Актуальні питання впровадження стратегічного обліку на підприємствах
239	Погорелова Е.В., Балащенко Е.Г. Функціонально-стоимостной анализ в системе учетной политики предприятия
241	Подураєв І.Ю. Особливості контролю розрахунків з бюджетом та позабюджетними фондами
243	Поніш Т. В. План організації бухгалтерського обліку на підприємствах і організаціях споживчої кооперації
246	Прислуна К.П. Напрями вдосконалення організації оперативного контролю на сільськогосподарських підприємствах
248	Приходько Я.М. Проблеми фінансового управління вищими навчальними закладами
249	Рабошук А.В., Лісничий К.М. Проблеми конвергенції облікових стандартів US GAAP та

182	Мустишко М. О. Стратегічне управління витратами як невід'ємна частина управлінського обліку підприємства
185	Нагірська К.Є. Еволюція бухгалтерської звітності в контексті інформаційних потреб користувачів
186	Нестерова С.В., Деган Є.Ю. Методологічні основи факторного аналізу у процесі оцінки фінансового стану підприємства
188	Нукіфорак І.Г. Процедури отримання аудиторських доказів
190	Новікова Н.М. До питання контролю як функції управління підприємством
192	Новцова Ю.О. Сучасні проблеми класифікації витрат хлібопекарних підприємств
195	Нукіна О.А. Аналітичне забезпечення процесів капіталізації підприємств
196	Озеран А. В. Фактична калькуляція: її значення в умовах ринкової економіки
199	Озеран В.О., Чик М.Ю. До питання обліку витрат на підприємствах лісового господарства
201	Орлова В.К. Облік нерозподіленого прибутку
202	Оросні Ільчич Вернаден Аналіз фінансового становища підприємця на основі баланса
204	Освятченко В.О. Моделювання як засіб розв'язку теорії та вдосконалення методології бухгалтерського обліку
206	Остан'юк М.Я., Давчик І.Я. Облік та право на території України періоду княжої доби (тіпця IX ст. - кінець XII)
209	Остан'юк Н.А. Облікова політика як інструмент формування достовірної інформації в інформаційній економіці
211	Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти і поряток їх відображення у фінансовій звітності
214	Паалітська О.Г. Біхевіористичні аспекти професійного судження бухгалтера в процесі моделювання
216	Паннікєє В. П., Карноє В.Г. Розвиток внутрішнього господарського контролю підприємств в умовах глобалізації

повинна встановлюватися за допомогою логічно обгрунтованої системи критеріїв подібності — еквівалентності форм уявлення й алгоритмів перетворення інформації.

Література:

1. Алахов В. В. ЭВМ и моделирование задач промышленного учета / В. В. Алахов. — М.: Статистика, 1974. — 128 с.

2. Вожков С. И. Методологические основы автоматизированного учета на предприятиях / С. И. Вожков, Т. А. Краева, В. П. Савин // Финансы.

1997. — 272 с.

3. Подольский В. И. Бухгалтерский учет на нерсональных ЭВМ / В. И. Подольский, В. В. Дук. — М.: Бухгалтерский учет, 1993. — 128 с.

4. Романов А. Н. Автоматизация обработки информации по учету и анализу в промышленности / А. Н. Романов. — М.: Финансы и статистика, 1981. — 224 с.

Останюк М. Я., к. е. н., професор

Даньків І. Я., к. е. н., професор

ОБЛІК ТА ПРАВО НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ КНЯЖОЇ ДОБИ

(КІНЦЯ ІХ СТ. — КІНЦЯ ХІІ СТ.)

Передумови виникнення Київської України-Русі безперечно ґрунтуються на її економічному піднесенні і збільшенні митної державної організації. Так, Константин Порфирородний згадує договір між Василем і царем Візантійським і Руссю (Аскольдом) — (р. 873-874), тобто в період, ще до офіційної дати виникнення Київської Русі. На ті ж роки припадає створення першого Рафальштеттенського митного статуту, датованого часами Людовіка Німецького (р. 876), яким встановлювалось мито з краму, що довозився з Русі в Баварію. Це означає, що вже в ті часи Русь користувалась в зовнішній торгівлі митним правом [Б. В. Василевський. Древня торгівля Києва з Рендзбургом. "Штурм. Мин. Нор. Пров.", т. 258]. Київська Україна-Русь, як держава виникла наприкінці ІХ ст. Називають навіть рік 882, коли Києвом став правити князь Олег. Ведучи завоювальницькі війни, Олег об'єднував слов'янські племена. Київський митрополит Ларіон у своєму "Слові о законі і благодаті" написаному до появи "Повісті временних літ" веде рід князів України-Русі від Гюрга, який встановив обов'язковий відіробіток "помолд", у формі обов'язкового відіробітку. Князь Олега можна сміло назвати основоположником податкової системи Русі-України.

Також він укладав договори з сусідніми державами, зокрема, договори з Візантійською імперією укладлись в лвох онакавового змісту грецькою і старослов'янською. Договори надавали великих прав Олегові дружині та

князем з Русі. Візантія, за часів правління Олега, спочувала Київській Русі значну контрибуцію [Н. П. Павлов-Сильванський. Феодалізм в Удільній Русі. СПб, 1910, с. 445]. Договір 907-911 р.р. - найцінніше джерело нашої історії права. Україна-Русь виступає в ньому як держава, що має політичну організацію, устійне право (згадується "закон... языка нашего, закон руский") [С. Томашівський. Історія України. Старинні і Середні віки. Хтонен, 1948, с. 31]. Можна припустити, що за князювання перших київських князів появились паростки міжнародного права та міжнародних договорів.

За правління княгині Ольги історія відкриває нам цей факт, що на Русі генувало право та обов'язок кривавої помсти. Ольга заклала нові міста, села, порости і призначала в них правителів. Першою з князів вона спробувала ввести порядок шоло даннини: встановила норми податків — "устави", "уроки", "броки", "дани". В X ст. всі вони мали своє окреме значення.

Трагічна смерть Гюрга примусила уважно поставитись до справи податкування народу, спробою чого були Ольжині "устави" та "уроки". Данина ділилась на 3 частини: дві йшли на Київ, а одна — на Вишгород, місто Ольги. В цьому видно ідею поділу між державним придбутком і власністю князя, що свідчить про високий рівень державності. Ольга називала територію для поповнення ("ловище", "перевесища"), які повинні були поставляти державі хутра і зобов'язала вести їх облік. Пізніше, в часи княдіння "Руської Правди", вважалось тяжким злочинном порушення "перевесищ". Ольга ставила "знамення", тобто в Русі за її правління були на обліку всі боргні дерева, де полись бджоли, так як мед і віск були цінними експортними товарами [Н. Подільська-Василенко. Ольга... "Вісник ООЧУ", 1955, X, с. 20]. Ні Святослав ні Ярополк, син і онук княгині Ольги за час своїх правлінь не внесли нічого суттєво нового в систему держави, права та обліку торговельного періоду Київської Русі.

За князя Володимира Київська Русь, стає могутньою централізованою державою. Перші з українських князів він почав карбувати монету, взамін так званих "кунних грошей": хутра цінних звірів, а згодом гривен (злитків срібла певної форми), які за старою лнчильною системою поділялись на куні, нотати, векші і т. д. Тип монет Володимир запозичив у Візантії і було їх два — срібний і золотий. З одного боку на монетах був зображений образ Христа, або знак "тризуба", а з другого -- постать князя. Прийняття християнства Володимиром в Київській державі було великим поштовхом у розвитку культури, освіти і зокрема, облікової науки. Виникають школи, пишуться книги, розвиваються науки, зокрема математика, яка була основою обліку.

За часів Ярослава Мудрого, ще більшого розвитку набула наука, Вісцем в розвитку правової держави була "Руська правда" — збірник законів України-Русі. Нео М. Мудрий (середина XI ст.) закріпив недоторканість приватної земельної власності. Власність князя і держави ототожнювалась,

розмір данини та податків не регламентувався, тобто, усе було в руках князя. Ця риза господарського, юридичного закріпленого побуту, мала величезний вплив на формування обліку в майбутньому, за принципом: держава є власником всього, або майже всього майна, що знаходиться в країні.

Я. Мудрий також був безпосереднім автором Церковного уставу, який визначав порядок ведення церковного суду, головне в справах моралі та подружніх відносин. Я. Мудрий встановивши на приватну власність відповіду підпорядкованість, виходячи із вертикальних правових відносин закріплених в "Руській правді", об'єктивно і законодавчо створив умови для того, щоб в обліку був єдиний орган, який би регламентував порядок ведення його.

За Володимира Мономаха Київська держава змінила своє становище. Князь Володимир дав дві статті "Руської Правди", впорядкував справи з наданням позик і встановив розмір законних відсотків [М. Грушевський. Історія України-Руси, т. II, с. 180-181]. Лідиная віддає все князю, державі. Це основний стрижневий принцип правової політики того часу. Тому не дивно, що найвищу урядову посаду при княжому дворі займав дворецький. Основними його завданнями були: подгляд за княжим двором і всім княжим майном. Безпосередньо всі записи і в тому числі облікові роботи були в підпорядкуванні печатника. Він був начальником княжого канцелярії (канцеляром) та укладав княжі грамоти, мав на збереженні княжу печатку. Секретарями в канцелярії були дяки. Записи робили на тонкій шкірі (пергаменті). З інземними купцями, при необхідності кореспонденті з ними, писали грецькою та латинською мовами. Печатник, який вів облікову роботу та листування, часто поєднував її з судово-слідчою справою.

Цього роду комірниками при княжому дворі були стовпник і кіючник. Перший займався наглядом за княжим столом, контопознав зберігання, оприбуткування та видачу харчів, другий тримав ключі від комор і магазинів. Слід зазначити, що в Київській Русі вельє і відповідна підготовка людей, які займалися обліком та іншою писарською роботою. У монастирях, де фактичною концептувала вся наукова думка, відкривалися школи, вельє різноманітне навчання, в т.ч. ведення обліку і запису. Дяки, про яких згадувалося вище, одержували спеціальну підготовку при монастирях, але їх навмісно не освячували, щоб вони могли працювати в світських закладах при княжому дворі, чи боярських мастах.

У монастирях вельє велика і досить різноманітна господарська робота. Саме в монастирях під впливом візантійської наукової думки зародилися ідеї майбутньої української бухгалтерії. Застосовується такий обліковий принцип: за кожним майновим об'єктом відповідає певна особа або група осіб. Цілокомірний, то вони несли як матеріальну відповідальність. За кожну нестачу винних били, "карали на горло", вшлагали на "лягу". Відомі пропозиції, щоб в приміщенні склади була пририта до стіни шкіра покараних комірників за значну нестачу як попередження для новоприйнятих.

Принцип високої відповідальності при княжому дворі, в монастирському господарстві привів до створення досить витонченої облікової техніки, яка

Принципи бухгалтерських рішень вимагає оперативності, об'єктивності, повноти врахування існуючої інформації про процеси, що відбуваються, повноти врахування фінансових звітів підприємств, підлягають регулюванню. Однак в умовах інфляції фінансові звіти підприємств про результати господарської діяльності, фінансовий стан та використання прибутку можуть виявитися джерелом необ'єктивних відомостей. Такі умови вимагають розробки чіткого механізму врахування впливу інфляції на майно підприємства. Потреба у визначенні взаємних процедур обумовлюється акріпленнями в законодавстві, можливістю обрати необхідні облікові методики відповідно до особливостей господарської діяльності.

Забезпечення уніфікованих підходів до формування публічної інформації здійснюється через визначені на законодавчому рівні принципи, методи й процедури, які складають основу облікової політики. Проте уточнити порядок врахування і облікового відображення окремих об'єктів потрібно виходячи з умов кожного конкретного підприємства.

ДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФЛЯЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

*Останюк Н.А., к.е.н., доцент
Житомирський державний технологічний університет*

Викладача суворого поділу облікових періодів, призначених для фіксації технологічних і відпуску грошей та інших цінностей, послідовного проведення інсталяцій. Вактивним є те, що облікові записки зв'язані з фактичними, а не навпаки.

Основну роль у розвитку обліку відіграли монастирі, облік в яких вівся за принципом камерального (бюджетного). Об'єктами обліку були каса, доходи, витрати, а також дебіторська та кредиторська заборгованість. За дебетом -- відображалися суми дебіторської заборгованості клієнтів, а по кредиту -- їх вказали. Облік не був систематичним. Приходні і видаткові операції реєстрували в окремих касахих журналах. Облік в монастирях підготував формування подвійного запису, який з'явився в Україні значно пізніше. У цей період в Україні переважала проста бухгалтерія. Комерційний облік купців, який поєднував бухгалтерську реєстрацію з сімейними розповідями, даними про війну, епідемії, значно відставав від обліку, який вівся при королівському дворі, в поміщицькому, монастирському господарствах.

Отже, складала податкова система, торгівля, банки, ремесла - все це формувало розвиток і вдосконалення облікової системи. На нашу думку, їх використання позитивно вплинуло на подальший розвиток бухгалтерського обліку в Україні та його становлення як самостійної бухгалтерської науки.

Автори мають намір продовжувати дослідження проблем становлення і розвитку бухгалтерського обліку періоду княжої доби та визначити вплив окремих його складових на сучасні підходи до формування історії бухгалтерського обліку в Україні.